

SÖYLEM BAĞLAM-GÖRSEL BAĞLAM İLİŞKİSELLİĞİNDE; NON GOLDİN'İN 'TRIXIE ON THE COT' ESERİNİN ANALİZİ

In Discourse Context-Visual Context Relationship; Analysis of Non Goldin's 'Trixie On Cot'

Dr. Aşkın BAHADIR

Bağımsız Araştırmacı, İzmir, Türkiye. askin-bhdr@hotmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received
03.07.2023

Kabul/Accepted
23.09.2023

Sayfa/ Page
78-89

Öz

Yazılı ve sözlü açıdan, dilin düşünsel, kişilerarası ve metin işlevi bulunduğundan sözlü ve yazılı söylemlerin biçimsel ve işlevinin araştırılması 'söylem analizi'dir. Söylemin analiziyle, dil analizi ve dilsel öğelerin incelenmesi yerine, söze dökülen söz dizimsel ve semantik yapısının görünür kılınması hedeflenmektedir. Söylem analizinde, sosyal yaşamla ilişkili, yöntembilimsel ve kavramsal bir perspektifle, söylemin üstünde düşünülerek dataleştirilen bir analiz gerçekleştirilmektedir. Söylem analizinde, birçok disiplinin bakış açısı kullanılarak disiplinlerarası bir yaklaşım ortaya koyulmakta, heterojen ve nitel bir araştırma tekniği olduğu vurgulanmaktadır. Kişinin sözlü ya da yazılı olarak ortaya koyduğu söylem, birçok bağlamda analiz edilebilmektedir. Bu bağlamlarla ilişkilendirerek analiz etme durumu, söylemin bir görsel araştırma yöntemi olarak kullanılabilmesine olanak sağlamıştır. Söylem analizi, söylem bağlam ve görsel bağlam olarak eseri analiz ederek eser ve sanatçının söylemlerinin ilişkiselliğinde içeriksel yapının görünür olmasını sağlamaktadır. "Nan Goldin'in 'Trixie on the Cot' eserinin, söylem bağlam ve görsel bağlam ilişkiselliğinde analizi nasıldır? problem cümlesinden yola çıkılarak gerçekleştirilen çalışmada, örnekleme alınan eser söylem analiz yöntemiyle irdelenerek, ortaya koyulan söylem ve görsel bağlamlar ilişkisinde incelenmiş ve kişisel söylemler ve eserin ilişkisellik içinde biçimlendiği tespit edilmiştir. Goldin'in eserinde, kişisel yaşamından travmaları ve Amerikan alt kültürüyle birlikte kullandığı figürle kendi yaşam tarzını eserlerine aktardığını söylemsel ve görsel bağlamlarda ortaya koyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Söylem, Söylem Analizi, Söylem Bağlam, Görsel Bağlam, Non Goldin, Trixie on Cot

Abstract

The study of the formal and function of oral and written discourses is 'discourse analysis', since language has intellectual, interpersonal and textual functions in written and oral terms. By analyzing the discourse, it is aimed to make the syntactic and semantic structure of what is spoken visible. In discourse analysis, an analysis that is related to social life, with a methodological and conceptual perspective, is dataized by considering the discourse. In discourse analysis, an interdisciplinary approach is put forward by using the perspectives of many disciplines and it is emphasized that it is a heterogeneous and qualitative research technique. Analyzing by associating with these contexts enabled discourse to be used as a visual research method. Discourse analysis analyzes the work as discourse context and visual context, and ensures that the contextual structure is visible in the relationality of the discourses of the work and the artist. "How is Nan Goldin's work 'Trixie on the Cot' analyzed in terms of discourse context and visual context relationality? In the research carried out based on the problem sentence, the sampled work was examined with the discourse analysis method and examined in the relationship between discourse and visual contexts, and it was determined that personal discourses and the work were shaped in relationality. In Goldin's work, it is revealed in discursive and visual contexts that she transfers the traumas from her personal life and her own lifestyle to her works with the figure she uses together with the American subculture.

Keywords: Discourse, Discourse Analysis, Discourse Context, Visual Context, Non Goldin, Trixie on Cot

Giriş

Görsel araştırma yöntemlerinden söylem analizi, dilsel olanın iletişim aracı olmasının yanı sıra, bir yaratma sürecini içerisinde barındırmakta, sosyal dünyayı yapılandırma işlevini üstlenmekte, bilişsel süreçleri içerisinde barındırmaktadır. Söylem, yazılı ve sözlü olarak dili oluşturmanın ötesinde, aktarılan mesajla birlikte, kimin söylediği, mekân ve zaman bilgisi, otoritesi, kime iletiildiği gibi bilgileri içerisinde barındırmaktadır. Söylem analizi ise söze dökülen dilsel yapıların semantik açıdan irdelenmesini, sosyal ve kültürel bağlamlarını incelemektedir. Söylem analizi, bilişsel süreçleri de inceleyerek, söylemi dataleştirme ve analizini yapmaktadır. Söylem analizinde, bağlamlar ele alınarak analizi yapılmaktadır. Görsel araştırma yöntemlerinden söylem analizi, söylem bağlam ve görsel bağlam ilişkisinde incelenmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, çağdaş sanat uygulaması olarak, örnekleme alınan Non Goldin'in 'Trixie on Cot' eseri ve söylemleri bağlamında görsel araştırma yöntemlerinden söylem analizi yöntemiyle analizi yapılmaktadır. Araştırmada, Nan Goldin'in söz konusu eseri irdelendiğinde, kişisel söylem merkezli bir yaklaşımla, görsel bağlam-söylem bağlam ilişkiselliğinde sanatsal eserini/eserlerini ortaya koyduğu tespit edilmiştir.

1. GÖRSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ VE KİŞİSEL SÖYLEM

Görsel sanatlarda üretilen eserin, birçok açıdan analizi görsel araştırma yöntemleriyle gerçekleştirilmektedir. Görsel araştırma yöntemleri, eseri biçim ya da içerik açısından anlaşılarak, eserin derin şekilde analizini sağlamaktadır. Bu anlamlama durumu, göstergebilimde, gösteren ve gösterilen arasında bir araya gelme sürecini işaret eden bir durumla benzer bir durumdur ve görsel araştırma yöntemleri bu anlamlama durumunu çözümlenmeyi amaçlamaktadır.

Görsel araştırma yöntemleri, araştırma sürecinde daha eleştirel bakarak, ayrıntılı perspektifli bir yapılandırmayı sağlamaktadır. Araştırmacı, araştırmanın süreç ve süreç bileşenleri ilişkilendirmesinde çeşitli bileşenleri keşfetmektedir. Bu bağlamda, görsel araştırma yöntemleri, araştırmaya estetik bakış açısıyla birlikte, bilimsel ve sanatsal verileri ilişkilendiren bir yaklaşım biçimini sağlamaktadır. Bu yöntemler, görsel sanatların kavramsal yapısını oluşturarak, görsel, performans ve etkileşimsel sanat uygulamalarını kapsamına almaktadır (Bedir Erişti, 2017). Araştırmada, görsel araştırma yöntemleri içerisinden, söylem analizi kullanılmaktadır. Söylem analizi, örnekleme alınan eserlerin, söylem ve görsel bağlamları arasındaki incelemeler ve bu bağlamda kişisel söylencelerle, içeriksel olanı görünür kılarak, eserin ontolojik yapısını ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Günümüz görsel sanat alanlarında, postmodern eserler ve bu eserlerin analizinde öne çıkan kişisel söylem, otobiyografik ve otoetnografik gibi analiz yöntemleriyle analiz edilmektedir.

1.1. Kişisel Söylem

Kişinin zihinsel süreçleriyle ortaya koyduğu ve iletişim adına sözlü ya da yazılı şekilde ortaya koyduğu, ancak yalnızca iletişim kurmanın ötesinde kişinin zihinsel süreçleri, deneyimleri, sosyo-kültürel etkilenmelerine ilişkin birçok izi de içerisinde barındıran kişisel söylem, söylem analizinin temel bileşenidir. Aytekin, kişisel söyleme ilişkin şunları belirtmektedir;

“Kişisel söylem merkezli görsel araştırma yöntemlerinden öne çıkanlar; otobiyografi, otoetnografi incelemeleridir. Benlik algısı kuramına göre görsel, kişisel bir anlatı olarak görsel sanatlar içerisinde yer alan otobiyografi merkezli söylemler, ya da kişisel yansıtılarda ortaya çıkarılan güçlü benlik (self) algısı, aslında yaratıcı egoya sahip kişilerin, gerçek yaratıcı sanatçıların ruhunu, dünyayı kavrayışını, davranışlarını etkilediği gibi diğer insanları da etkilemektedir” (Aytekin, 2020, s. 235).

Dilsel olan, gösterge vazifesini gerçekleştirmezse, düşünce oluşturmazsa veya nesneye gönderim sağlamazsa, anlama sahip olmamaktadır. Buradan yola çıkarak, göstergenin ortaya çıkmasının anlamı oluşturduğu söylenebilmektedir. Dilsel olan, anlamı taşıma ve gösterge olarak, mekân ve zamanı bireyin kontrolünde olan kompleks yapıdadır (Çelik ve Ekşi, 2013). 20.Yüzyıl başlarında Charles Sanders Peirce ve Ferdinand de Saussure, birbirlerinden habersiz olarak çağdaş göstergebilimin kuruculuğuna önderlik etmişlerdir (Bircan, 2015). Daha çok dilsel olanla ilişkili olarak çalışan Saussure'e göre dil düşüncelerin ifadesinde kullanılan göstergeler sistemidir. Dilde kavramlar belirtilerek göstergeler dizgesi kullanılmaktadır. Göstergebilim ise göstergelerin öz niteliğini ortaya çıkararak nasıl yasalara bağımlı olduklarını görünür kılmaktadır. Saussure'ün göstergebilim yaklaşımında, her şeyin dille

açıklandığı veya dilsel olmayanların dahi dil metaforuna dönüştüğü bir yöntemi ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Saussure'un yaklaşımında konuşma ya da yazı göstergeleri içerisinde barındırabileceği gibi işaretler, sağır alfabesi vb. gibi şeyler de göstergesel anlamları içerisinde taşımaktadır. Saussure dilsel olanda anlam sorununu incelerken, anlamın farklılıklardan kaynaklandığını belirtirken, dili gösteren ve gösterilen olarak iki yanının bulunduğunu öne sürmüştür. Böylelikle Saussure, biçim ve anlam farkını dizgelediğini belirtmektedir. Saussure, göstergebilimde, gösterge, gösteren ve gösterilen konusunda net bir ayırımın söz konusu olmadığını altını çizerek bağlamın öneminden söz etmektedir (Bahadır, 2023).

Anlamın oluşma aşamasında da bağlamın bir başka deyişle dizgenin önemi büyüktür. Söylem, dil kullanımıyla, anlamın oluşumunda bağlamla ortaya çıkmaktadır. Söylem, yazılı ve sözlü olarak dilin kullanılması, toplumsal pratik şeklidir. Sözel ya da yazınsal olan bağlamla anlaşılabilir söylemi oluşturmaktadır (Ercan ve Danış, 2019). Sosyal pratik ve yaratma süreçlerini içeren dil, sosyal yaşamda merkez konumdadır ve yaşamsal açıdan oluşturucu bir gücü bulunmaktadır. Konuşmayla, sosyal dünya ortaya çıkmaktadır. Söylemin yapısal ve içeriksel olarak tutarlılık gösteren ve sosyal bakımdan anlamı meydana getiren dilsel bir araç olduğu belirtilmektedir. Söylem yalnızca dilsel olanla mümkün olabilmekte ve belirli kural, terminoloji ve sistemsel dilsel düzeni bulunmaktadır (Çelik ve Ekşi, 2013). Söylem, "dil ve bilincin pratiğidir, çünkü anlam dil aracılığıyla verilir" (Hall, 1977, s. 322). Söylemle, bireyin yaşamı ve deneyimleri ortaya çıkabilmektedir (Purvis ve Hunt, 2014). "Söylem, hem dil kullanım biçimi hem de toplumsal/sosyal açıdan bir iletişimdir" (Van Dijk, 1990, s. 164). Dilsel olanın temelinde düşünce bulunmakta ve zamanla söylem oluşmaktadır. Söylem dünyanın tasarımı oluşturmakta ve ontik bir yapısı bulunmaktadır (Şahin, 2017). Söylem, içsel yapılarla birlikte dilsel kullanımla bilişsel süreçleri ortaya koymaktadır (Ercan ve Danış, 2019).

"Söylem, ideoloji, bilgi, konuşma, ifade, söyleme üslubu, mütalaa, güç ve gücün mübadelesiyle harekete dönüşen dil pratikleriyle ilgili süreçlerdir. Söylem toplumsal, siyasal, kültürel ve iktisadi alanlar gibi, toplumsal hayatın tüm yönleri ile ilişkilidir. Söylem belirli kaideler ve söylemlerden oluşan sistemli, dilsel düzenleri betimlemek için faydalanılan bir kavram olarak seçenklendirilir. Söylem bir mesajın tüm hatlarını, sadece iletilen mesajı değil, onu dile getireni yani mesajın kaynağını kimin söylediğini, otoritesini hangi yargıya dayanarak ifade ettiğini, alıcı, yani mesaj kime iletiliyor ve amacını söyleyenler söyledikleri ile neyi başarmak istiyor sorularının cevaplarını kapsamaktadır. Söylem belli insan toplulukları arasında olan ve diğer insan topluluklarıyla ilişkili olarak geliştirilen düşünceleri, ifadeleri ve bilgileri içerir. Söylem, konuşma ve metin dâhil olmak üzere tüm iletişim biçimlerini kapsar. Bununla birlikte sohbet ve konuşmaya mahsus söze dökülen önermelerle sınırlı değildir, günlük hayat içinde toplumsal evreni görme, sınıflandırma ve ona tepki verme yollarını da içerir. Söylem, kısaca bir mesajda iletilen anlamı, söyleyen kişinin mesajdaki amacını, mesajı neden o kişiye gönderdiği gibi konuşmada geçen sözlerin tüm boyutlarını inceleyen bir metottur" (Gül, 2020, s. 59).

Söylem, sosyal düzeyde kendisine yer bulmasına karşın, bireylerin söylemi oluşturmadığı, söylemin anlamı inşa eden ve sembol-anlamlarla ilişkisellik kuran bir yapı olduğu kabul edilmektedir. Buradan yola çıkarak, toplumda bireylerin söylemle ilişkili olarak konu, olay ve olgularla ilgili düşünüp iletişim kurduğu belirtilmektedir. Michel Foucault ise dil kullanımının kurallarının bu sosyal yapılarla oluştuğunu ileri sürmektedir. Ona göre, kurallar bireyin sosyal yapısı ve anlamları arasında söylem ilişkisi sağlamaktadır (Çelik ve Ekşi, 2013).

Foucault'a göre, söylemin gizli bir tarafı bulunmakta ve kaygı ve kuşku ile ilişkili içeriği Foucault görünür kılmaya çalışmıştır. Foucault, söylemin gösterici olabileceği gibi saklayıcılığının da olduğunu ve bir şeyin söylenebildiği gibi söylenmemesinin tabusallıkla ilişkili olarak bu saklayıcılığı ortaya çıkardığını belirtmektedir. Bu noktada bazı durumlarda sessiz kalmanın da bir söylem olabileceğini belirtmektedir. Foucault son olarak da, söylemin analiz edilmesinin bireye ilişkin gerçekliği ortaya koyduğu gibi toplumsal gerçekliği de görünür hale getirdiğini belirtmektedir (Güngör, 2020). Johnstone (2008, s. 10) söyleme ilişkin şu maddeleri sıralamaktadır;

- "Dünya tarafından biçimlendirilir ve aynı zamanda dünyayı biçimlendirmektedir;
- Dil tarafından biçimlendirildiği gibi dili de biçimlendirmektedir;

- Katılımcılar tarafından biçimlendirilir ve katılımcıları da biçimlendirmektedir;
- Önceki söylem tarafından biçimlendirilir ve gelecek söylemler için olanakları biçimlendirmektedir;
- İletişim kanalı tarafından biçimlendirilir ve söz konusu kanal için olanakları biçimlendirmektedir;
- Amaç tarafından biçimlendirilir ve olası amaçları biçimlendirmektedir” (aktaran Ercan ve Danış, 2019, s. 531-532).

Söyleme ilişkin olarak toplumsal bir pratik olduğu, duyguları, amaçları ve düşünceleri içinde barındırdığı ve temsil olmanın dışında dünya ve bireylerarası iletişim biçimi olduğu kabul edilebilir. Ayrıca, söylem toplumsal yapıyı kurması bakımından kimlik ve gelenekleri de meydana getirmekte, her şey söylemle toplumsal ve kültürel bağlamda anlam kazanmaktadır (Ercan ve Danış, 2019). Bu durum göstergebilimdeki gösterge kavramıyla toplumsal ilişkisi bağlamında anlamın oluşması durumunu akıllara getirmektedir. Saussure, dilin toplumsal yönüne dikkat çekmiş ancak Michael Halliday, detaylı incelemeleri gerçekleştirerek ‘dizgesel işlevsel dilbilgisi’ araştırmasıyla göstergebilimi toplumsal bağlamda irdelemiştir. Araştırmasında Halliday, dilin toplumdan ayrı düşünülmemeyeceğini belirtmektedir. Ona göre; dilin toplumsal göstergebilimsel perspektifle incelenmesi insanların arasında etkileşimle anlamın oluşarak toplumsal içerik ilişkisinde incelenmeyi zorunlu kılmaktadır. Halliday bu durumu insanlar arası anlam değiş tokuşu olarak nitelendirmektedir. Halliday’ın bu yaklaşımını Hodge ve Kress bir üst seviyeye taşımıştır. Onlara göre, göstergelerin toplumsal ilişkilerden ayrılması ya da toplumsal ilişkilerden kopuk şekilde oluşması söz konusu değildir (İlkdoğan, 2017). Bu konuda Mehawesh (2014: 90) şunların altını çizmektedir;

“Göstergebilimsel sistemlerin toplumsal pratik içerisinde kullanımı ve önceden tanımlanmış kültürel kodlarla ve keskin yapılarla tanımlanmamış anlamların oluşumundaki dinamik bir süreç olarak bir göstergebilimsel kavram inşası üzerine odaklanmışlardır. Hodge ve Kress’in toplumsal göstergebilime yaklaşımının önemli noktalarını özetlemek gerekirse: süreç, her türlü iletişim aracının kullanımıyla gerçekleştirilir ve bu sayede her türlü anlam sirküle edilmiş ve alınılmış, üretilmiş ve yeniden üretilmiş olur; toplumsal anlamlar göstergesel biçimler, göstergesel metinler ve göstergesel pratikler aracılığıyla kurulurlar; toplumsal göstergebilim insanlarla ilgili olan tüm göstergesel sistemler üzerinde çalışır” (aktaran İlkdoğan, 2017, s. 3157)

Toplumsal bağlamda oluşan anlamla kişisel olan da ortaya koyulmaktadır. Söylemle bireyin içerisinde olduğu durumun ortaya koyulması söz konusudur (Şahin, 2017). Chouliaraki ve Fairclough (1999) söylem konusunda; toplum pratiklerinin gösterge bileşenlerine göndermede bulunduğunu ve yazılı-sözlü dil ve bunların müzik, plastik sanat eseri, fotoğraf ya da performatif göstergelerde kendisini göstermesi, jest ve mimikler gibi sözel olmayan iletişim gibi her şeyi kapsayabileceğini belirtmektedir (Ercan ve Danış, 2019). Bu bağlamda, söylem mesaj ileten yazınsal ve sessel olabileceği gibi mesajı ileten görsel işaret ve sanat eserleri söylem sayılabilmektedir (Güngör, 2020). Bu noktada postmodern sanatsal eserlerinde içeriğin biçime göre önem kazanmasıyla, söylemin tüm özelliklerini ve sanatçının sözel ya da yazınsal anlamda eserini açıklamasıyla (sanatçı bildirisi) sanatsal uygulamanın söylem ve görsel bağlamlarının analizini yapmak eserin derinlikli yapısını ortaya çıkarmaktadır.

1.2. Söylem Analizi

Söylem analizini ilk defa, 1952’de Zelling Harris kullanmaya başlamıştır (Gür, 2013). Kullandığı söylem analizde kuramcı, yazılı ve sözlü metinleri analiz etmiş ve cümlelerdeki sınırların ötesi dilbilimsel çözümlenmeleri ortaya koymuştur (Şahin, 2018). Söylem analizinde, tarihsel süreç içinde çeşitli şekillerde yönelimler uygulanmıştır. 40’lı yıllarda, söylem analizinde mikrososyoloji araştırmaları gerçekleşmiş, 1960’larda sosyoloji temelli etnografik araştırmalarda analiz yöntemi kullanılmıştır. 1970’lerde ise Goffman, söylem analizini benlik sunumu, metin ve mitsel incelemelerin analizinde kullanmıştır. Bu dönemde, disiplinlerarasılık söylem analizinde öne çıkmaya başlamıştır. Söylem analizi 1980’lerde, Foucault’nun sosyal söylem yaklaşımıyla meta/analitik açıdan sosyal bir analiz yöntemi haline gelmiştir. Son olarak 1990’lı yıllardan sonra ise, dil bilimcilerin yaklaşımlarıyla sorgulayıcı eleştirel bir yaklaşıma dönüşmüştür. Bu eleştirel analiz yöntemi, retorik (konuşma sanatı) kökenli, dil ve dil felsefesi etkisiyle, hermeneutik¹ bir yaklaşımı ortaya koymaktadır (Taylan, 2011).

Söylemin analiz edilmesi, postmodern yaklaşımda, postyapısal ve sosyal yapılandırmacı düşüncede ihtiyaç ve bakış açısı açısından kullanılabilen bir yöntem haline gelmiştir (Gür, 2013). Yazılı ve sözlü açıdan, dilin düşünsel, kişilerarası ve metin işlevi bulunduğundan söylenen ve yazılı söylemlerin biçimsel ve işlevinin araştırılması 'söylem analizi'dir (Ercan ve Danış, 2019). Söylem analizi yöntemiyle, bilginin özünün ne tarafından ortaya çıkartıldığı ve bir konunun kim tarafından söylenmiş olduğu, ortaya çıkış şekli, ne söylendiği analiz edilmektedir (Duncum, 2017). Söylemin analiziyle, dil analizi ve dilsel öğelerin incelenmesi yerine, söze dökülenin söz dizimsel ve semantik yapısının görünür kılınması hedeflenmektedir. Buna ek olarak, sadece söylemin biçimsel yönüyle ilgilenilmemekte, sosyal/kültürel bağlamda dilsel kullanım gösteren bireyin sosyal açıdan olayları incelenmektedir. Söylem analizi, öznelerarası zihinsel süreçlere odaklanmakta, dil-eylem-fonksiyon bakımından çevresel olanı da incelemektedir. Bilinçli ve isteyerek sosyal uyum için dil kullanan bireyin ortaya koyduğu söylem, işlevine göre değişkendir ve bu nedenle söylemin analizinde değişkenlik kavramı merkez konumdadır. Buradaki değişkenlik kavramı, söylem analizinde odaktaki anlamı değişkenlikle inceleyerek dilin sosyal/eylemsel yönünün altını çizmek adına dilsel felsefedeki konuşma eylem teorisini ve insanın kendi algısal dünyasında dili ne şekilde kullandıkları üstüne odaklanmaktadır. Bu bağlamda söylem analizinin, anlamın çeşitliliği ve değişkenliğini ortaya çıkarmayı hedefleyen yorumbilimsel ve göstergebilimsel bir yaklaşımı ortaya koyduğu söylenebilmektedir. Söylem analizinde, dil ve eylem çevre yönelimlidir. Birey sosyal dünya ve uyum sağlamada dili kullanmakta ve inşa sürecinde değişkenlik ortaya çıkmaktadır. Söylem, kullanıma göre değişkenlik göstermektedir ve bu bağlamda değişkenlik söylem analizinin en önemli noktasıdır (Çelik ve Ekşi, 2013).

Söylem analizinde, sosyal yaşamla ilişkili, yöntembilimsel ve kavramsal bir perspektifle, söylemin üstünde düşünülerek dataleştirilen bir analiz gerçekleşmektedir. Söylem analizinde, birçok disiplinin bakış açısı kullanılarak disiplinlerarası bir yaklaşım ortaya koyulmakta, heterojen ve nitel bir araştırma tekniği olduğu vurgulanmaktadır (Çelik ve Ekşi, 2013). Dijk (1997) ise, söylem analizi konusunda şunları açıklamaktadır;

- "Söylem analizi doğal olarak metin (yazılı) ve konuşma (sözel) halinde bulunan söylemler üzerinde odaklanır. Bu yazılı ve sözlü halde bulunan söylemler herhangi bir ekleme ya da sterilizasyondan geçmeyen, gerçekliğinden; doğallığından ve olduğu şekilden mümkün olduğunca kayıp vermeyen gerçek datalardır.
- Söylem, söylemin yerel ve genel bağlamı içinde incelenir. Bu bağlamı meydana getiren parçalar: söylemin geçtiği yer ve zaman, taraflar ve bu tarafların iletişimleri ve sosyal roller, konuyla ilişkili sosyal bilgiler, normlar ve değerler, kurumsal ve örgütsel yapılar olarak sıralanabilir.
- Söylem, sosyo-kültürel bağlam içinde sosyal uygulamanın doğal bir biçimi olarak meydana gelir. Dil kullanıcıları bireylerden soyutlanmaz, grupların, kurumların ya da kültürlerin bir üyesi olarak iletişim faaliyetlerinde birbirleriyle ilişkilidirler.
- Söylemin başarısı linear ve ardıdır. Yani, söylem birimleri birbiri ardına gelen birimlere (her birim bir önceki ya da sonraki birimle ilişkili olarak) bağlı olarak açıklanır. Ayrıca söylem dizininde daha sonra yer alan unsurlar kendinden önce gelen unsurlara nazaran daha özel işlevlere sahip olabilmeye özelliğini de (ör: cevaplar soruları takip eder) taşıyabilirler.
- Söylem analizi, söylemin düzeyi ve katmanlarıyla ilgilenmenin yanı sıra bunlar arasındaki karşılıklı ilişki ile de ilgilenir. Söylem düzeyleri söylem bileşenlerinin (sesler, kelimeler, sözdizimsel biçimler) farklı türlerini betimlemekle beraber söylemin farklı boyutlarını da (dilsel eylemler, etkileşim biçimleri) gözler önüne serer.
- Dil kullanıcıları ve analistler "anlam" la ilgilenir ve özel iki soru türü üzerinde odaklanır: "bu durumda bunun anlamı ne", "neden bunu söyledi ya da bu durumda aslında kastettiği şey ne?"
- Genelde dil, söylem ve iletişim kurallı, hüküm verici etkinliklerdir. Bunlar, hem katı/kuralcı "her şey ya da hiçbir şey" dilbilgisi kurallarından, hem de esnek tartışılabilir etkileşim ilkelerinden oluşmaktadır.

- Söylem analizi sadece katı kurallar ya da ilkeler üzerinde odaklanmaz, buna ek olarak söylem içinde bireylerin neleri ihlal ettikleri, görmezden geldikleri ve muallâkta kaldıkları üzerinde de durur” (Çelik ve Ekşi, 2013, s. 108).

Çoğunlukla yapısalcılığın dilsel yapısıyla ilişkilendirilen söylem analizinde, dilin sembolik düzeni yarattığı kabul edilmekte ve yapısalcılar kültürel düzenin algısı ve dünyayı algılayış şekline dayanan kavramları tespit ederek söylem analiziyle anlamlandırmaktadır. Yapısalcılık, dünyanın olduğu şey yerine nasıl anlamlandırıldığı ile ilgilenmektedir. Onlara göre dil bir yapıdır ve dilde oluşan, dille varlık bulan söylem hep bir yapıdan çıkmakta, yapıyla küme kurmaya yönelmektedir. Ferdinand de Saussure’ün belirttiği gibi dilin olması toplumun olmasına bağlıdır. Bu bağlamda, dil dilin göstergesi olur ve günümüz söylem yaklaşımları bu düşünceleri benimsemekte, tüm söylemler arkasında genel sistem düşüncesini kabul etmeyerek dilbilimsel yaklaşımlardan etkilenmektedir (Çelik ve Ekşi, 2013).

Söylem analizi, araştırdıkları nesne ya da olguya ilişkin bilgileri edinme ve işleyiş sebeplerini ortaya çıkarmaya çalışmayla birlikte, belirleyici ve eleştirel söylem analizi olarak farklı yaklaşımlarda bulunmaktadır. Bu bağlamda, betimleyici söylem analizinin, dilsel işleyiş şeklini ortaya çıkarmaya çalıştığı, eleştirel söylem analizinin ise dilsel işleyiş biçiminden yola çıkarak toplumsal ve politik perspektifte sorunları tespit ederek yorumlamalarda bulunduğu söylenebilir (Ercan ve Danış, 2019). Foucault, söylem analizinin bir yerdeki konu ya da güç merkezi düşünülerek bilgi temelini açıklanması olarak tanımlamış, bu bağlamda temel amacının tutarlılıkla meydana gelen bilginin ortaya çıkardığı söylemin düzenlenmesi olduğunu belirtmektedir. Söylem analizinin temel soruları ise; kimin ne söylediği, kültürel etkilerle söyleme ilişkin nasıl açıklamalar gerçekleştiği şeklinde sorgulamalar yapılmaktadır. Açıklama ve elde edilen cevaplar, söylem konusunda kanıt kabul edilmektedir. Buna ek olarak Foucault, söylem analizinde, sosyal yapı ve yapıların kelimeler, metinler ve anlamlar gibi ilişkisel bağlamalarını ortaya çıkarmanın öneminden bahsetmekte ve söylemi tanımlamanın sosyal yapıyı tanımlamaktan geçtiğini belirtmektedir. Çünkü, sosyal çevrede var olan bağlamlar, kelime anlamları ve ifade ettikleri şeyin değişim göstermesinden dolayıdır, bu noktada söylemi genelleyerek incelemek yerine sosyal yapı ve bağlam ilişkisinde incelemek önemlidir (Duncum, 2017). Foucault’nun (1970, s. ix-x) söylem analizi konusunda belirli sorgulamaları şu şekildedir;

- “Gerçekleri geleneklerden yola çıkarak ya da gerçeklerin sadece spekülatif yapısını kullanarak kayıt altına alma olanağı çerçevesinde söylemi inceleme şansımız nedir?
- Eğer hatalar ya da doğrular eski inanışların yansıması ise sadece hakiki gerçekler değil aynı zamanda geleneklerin çarpıtılması, çabuk inanan saf ve söz dinleyen düşünce yapısı ve bilginin kesin kodlarına ilişkin kurallar söylemleri ne şekilde etkilemektedir?
- Eğer bilgi gerçek bilgi değil ise gerçekte formal olmayan bilginin tarihi, kendisine yeni bir sistem mi oluşturmaktadır?” (aktaran Duncum, 2017, s. 40).

Bu sorgulamalarla Foucault’nun söylem analizinde sosyal yapıları analiz etmek için göstergesel anlamları ortaya çıkardığı kazıbilim ve soybilim yöntemlerini uyguladığı görülmektedir. Ona göre kazıbilim, Kant’tan bugüne merkeze alınarak özne olan insan anlayışını, merkezi konumdan, gelmesi gereken yere taşımaya çalışmasının sonucudur. Bu yöntemin yetersiz kalmasından dolayı Foucault, söylemlerde ortaya çıkan epistemolojik değişimleri, toplumsal iktidar yapısının söyleme dayanmayan pratiklerinde ortaya çıkan boşluklarla ilişki kurarak açıklayan soybilim yönteminin kullanılabileceğini açıklamıştır. Foucault’nun kazıbilimsel yöntemi söylemle ilgilenmekte, soybilim yöntemi ise iktidar ilişkilerini analiz etmektedir. Bu bağlamda Foucault’nun söylem analizinin bilgi sistemleri, iktidar biçimleri ve bireyin kendiyle ilişkili benlik kuramını açıklamaya çalıştığı görülmektedir (Şahin, 2017).

Söylem analizi, dilin içsel yapısına ilişkin bilgi vermeyle birlikte, söylemi ortaya koyan zihinsel işlev, anlamlandırma, dilsel aktarım ve sürecin toplumsal yapısına ilişkin bilgileri ortaya çıkarmaktadır. Bu günlük hayatta ortaya koyulan kelime ve kullanım şekli analizleri olabileceği gibi toplumsal baskın ideolojik yapıların ortaya çıkarma girişimi şeklindedir (Ercan ve Danış, 2019). Rose (2009, s. 156) söylem analiz yöntemiyle ilgili şunları belirtmektedir;

- “Diğerlerinin ne söylediğini kapsamlı bir şekilde araştırmak,
- Kelimeler ve imgelerle ilgili kapsamlı sorgulamalar yapmak,
- Farklı kaynaklar çerçevesinde tutarlı desenler oluşturmak,

- d. Toplumsal üretim ve incelenen konunun etkilerine ilişkin özel dikkat göstermek,
 e. Kod ve kategorize etmek için 'sağduyu' ya da 'yorumlayıcı hassasiyetler'e güvenmek" (aktaran Duncum, 2017, s. 41).

Söylem analizi, söylem olduğu kabul edilen dilsel kullanımların belirgin ve yöntemli tanımlamalarını ortaya çıkarmayı amaçlamakta ve yaptığı bu tanımlamalarla metinsel ve bağlamsal iki bölümü ortaya koymaktadır. Metinsel boyut, araştırma sırasında çeşitli düzeydeki söylem yapılarının analizini, bağlam boyutuysa yapısal boyut olan sosyo-kültürel, bilişsel ve temsil açılarından ilişiselliği ortaya koymaktadır (Ercan ve Danış, 2019). Söylem analizinde, bağlamla ilişki kelimelerde gizli sosyal ilişkiler, kültürel gruplar, ideolojiler inançlar gibi unsurları görünür kılmayı amaçlamaktadır. Bağlam çok geniş ve her şey olabilir (Şahin, 2018).

Araştırmada, görsel araştırma yöntemlerinden, söylem analizinde, görsel bağlamın içeriğini çözümlenmek adına söylem bağlam analiz edilmektedir. Bu noktada, Bedir Erişti'nin ortaya koyduğu, "Görsel Araştırma Yöntemleri, Teori, Uygulama ve Örnek" adlı kitapta Duncum'un 'Söylem Bağlam' ve 'Görsel Bağlam' ilişiselliğini ortaya koyduğu tablolandırma kullanılarak, seçili sanatçı eserlerinde uygulanmaktadır.

Tablo 1: Paul Duncum'un Söylem Analizi Tablosu (Duncum, 2017, s. 43).

Söylemsel Bağlamlar	Görsel Bağlamlar
Metinler Benzetmeler İroni Küçümseme Abartma Eleştiri	Renk Renk ögesinin tasarım öğeleri ile ilişkisi Renk ögesinin tasarım ilkeleri bağlamında kullanımı Renk ögesinin mesaj bağlamında kullanılması
Kişiler (Kişi Sayısı)	Görsel Öğeler: İllüstrasyon, Fotoğraf vb.
Karakterler (Karakter özellikleri)	Kompozisyon, Arka plan
Kişiselleştirmeler (Kişi ve karakter arası ilişki)	Tipografi
Karakterlerin kişisel işlevleri	Semboller
Karakterlerin mekân ve uzam ile ilişkili konumları	Metaforlar
Karakterlerin Birbirleri ile Bağlantıları	Çağrışımlar
Mekanlar	Görsel Öğeler Arası İlişki
Uzamsal Bağlamlar	Tipografik Öğeler Arası İlişki

Duncum'un oluşturduğu tablo, görsel araştırma yöntemlerinden biri olan 'Söylem Analizi'nin tablolandırmasıdır ve bu tabloda eserin söylem bağlamı (sanatçının yazılı ve sözlü söylemleri) ve görsel bağlamı (eserleri) irdelenerek analizi mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, araştırmada söylem analizini gerçekleştirmede Duncum'un söz konusu tablosu, Nan Goldin'in 'Trixie on the Cot' adlı eserinin analizinde kullanılmaktadır.

2. NAN GOLDİN'İN SÖYLEM BAĞLAM VE GÖRSEL BAĞLAM İLİŞKİSİNDE ESERLERİNİN ANALİZİ

Nan Goldin, 1953 yılında Washington'da dünyaya gelmiş ve Boston'da yaşamını sürdürmüştür. Yahudi bir ailede hayata başlayan Goldin, ailenin iki kızından biridir. Fotoğraf sanatı ve tekniğiyle çağdaş sanatsal üretimler ortaya koyan Goldin, 15 yaşında Lincoln'de gittiği 'Satya Community School'da

fotoğraf çekmeye başlamıştır. Goldin'in hayatında kırılma noktası olan ablasının intihar ederek yaşamını yitirmesi olayıdır (Akkaya, 2015). Bu konuda sanatçının söylemleri Goldin ve Coulthard, (1995) adlı kaynakta “*Ablamın öfkesini ve acılarını görüyordum ve o tek çıkış yolu olarak intiharını seçti. On bir yaşındaydım ve tarihin tekrar etmesinden korkuyordum. Fotoğraf çekmeye başlamıştım ve hiç kimsenin anısını kaybetmemek konusunda takıntılı hale gelmiştim*” şeklinde aktarılmaktadır” (aktaran Akkaya, 2015, s. 18-19). Bu olay sanatçıyı, hayatının her anını kayıt altına alma isteğiyle fotoğraf sanatına yönlendirmiştir. Goldin'in devam ettiği okulun geleneksel sistemleri olan okullardan kovulan öğrencilerin çoğunlukta olduğu ve sınıfların bile olmadığı bir rahatlıkta olduğu bir okul olduğu belirtilmektedir. Goldin bu okulda öğrencilerin sosyal yeteneklerinin geliştiğini ve kendisinde de bu nedenle fotoğrafçılığın bir tutkuya dönüştüğünü belirtmektedir. Bu dönemde arkadaşı olan David Armstrong, Drag Queen (çeşitli kostümler giyen dansçı) sanatçının ilk modeli olmuş, bu sayede Queer toplulukla tanışarak onları fotoğraflamaya başlamıştır (Akkaya, 2015). Sanatçının çeşitli dönemlerde seriler şeklinde üretimler yaptığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, sanatçının söylem bağlamı ve görsel bağlamı ilişkilendirilerek analizi yapılacak iki eseri amaçlı örneklem olarak kullanılmaktadır.²

Söylemsel Bağlamlar	Görsel Bağlamlar
<p>Metinler</p> <p>Benzetmeler: Sanatçı, kaybettiği kardeşinin ölümü ile bir travma yaşamıştır. Çevresinde uyuşturucu kullanan (belki de ölüme yakın gördüğü) kişilerde kardeşinin hiç çekemediği fotoğraflarını çekiyor olabilir.</p> <p>İroni: kötü durum olduğu görünen figürün eliyle ayağını tutarak poz verme girişimi ve yüzündeki ifade ile aynı zamanda sigaradan keyif alır durumda hissedilmesi ironiktir.</p> <p>Küçümseme: acınası karakteri ortaya koyma ve bunu görünür hale getirme bir küçümseme olarak kabul edilebilir.</p> <p>Abartma: figürün yaşadığı hayatın abartılı durumu perişanlık/keyif bağlamlarında abartılarak izleyiciye aktarılmaktadır.</p> <p>Eleştiri: sanatçı arkadaşlarını fotoğraflama (anıya dönüştürme) olarak eserlerini yapılandırır da, bu eserler uyuşturucu kullanımının kişiyi nasıl bir hayata sürüklediğini göstererek bir eleştiri niteliği taşımaktadır.</p>	<p>Renk</p> <p>Renk ögesinin tasarım öğeleri ile ilişkisi: siyah arka plan ve beyaz elbise ile açık-koyu kontrastlığı bağlamında leke dengesinin kullanımı.</p> <p>Renk ögesinin tasarım ilkeleri bağlamında kullanımı: Kontrast değerlerin (güçlü şekilde kullanımı, üstten gelen yapay ışık ve beyaz giyen figür ve açık tondaki giysisine kontrast oluşturmak için koyu arka plan ve gri zemin.</p> <p>Renk ögesinin mesaj bağlamında kullanılması: Fotoğrafta, mekânın koyu tonlara sahip olması, kasveti ve içerisinde bulunan ruhsal durumu ortaya koymaktadır. Merkezde yukarıda bulunan ışık ise figürü aydınlatma ile birlikte figürün uyuşturucu kullanımı ile ruhsal bağlamda yaşadığı keyif durumuna gönderme olabilir. Figürün beyaz ancak kirlenmiş elbisesi ise yaşam tarzının göstergesidir.</p>
<p>Kişiler (Kişi Sayısı): sanatçının Trixie adlı arkadaşının günlük yaşamdan bir görüntüsü aktarılmaktadır.</p>	<p>Görsel Öğeler: Fotoğraf kağıdına basılmış fotoğraf.</p>
<p>Karakterler (Karakter özellikleri): 1970'li yıllar Amerikan kültüründe popüler hale gelen uyuşturucu kullanım kültürü ve sanatçının da söylemlerinde belirttiği kendisinin de bulunduğu alt kültürün göstergesi olarak bir arkadaşının görüntüsü.</p>	<p>Kompozisyon, Arka Plan: eserde yatay ve dikey açıların kullanıldığı bir kompozisyon düzeni yer almaktadır. Kompozisyonun merkezinde figür konumlanmakta ve bu figür yatay açığı oluşturan sedyenin üstünde oturmaktadır. Kompozisyonda yine arka planda yarım görünen pencere yatay açıları ortaya koymaktadır. Arka planda bulunan kalorifer ise dikey açı oluşturmuştur. Kompozisyonda yerlerde bulunan eşyalar, figür ve arkadaki pencere ise alan derinliğini (önde-arkada durumunu) izleyiciye sunmaktadır. Genel</p>

	anlamda koyu tonların içinde figürün beyazlığı ve arka planda pencerede ortaya koyulan ışık ise kompozisyondaki açık koyu dengesini oluşturmaktadır.
Kişiselleştirmeler (Kişi ve karakter arası ilişki): Sanatçının arkadaşı Trixie'nin fotoğrafını çekmesiyle hem kendi yaşam tarzını hem de 1970'li yıllar Amerika uyuşturucu kullanımının popülerliğini ve alt kültürünü bir kadın figürü üzerinden ortaya koyması.	Tipografi: Tipografik öge olarak figürün yanındaki dergide Star yazısı ve ön tarafta içeceklerin etiketlerinde yer alan tipografik öğeler bulunmaktadır.
Karakterlerin kişisel işlevleri: Trixie, acı ve keyif arasında bir duruş sergilemektedir. Bu duruş, uyuşturucunun kişiyi haz almaya götürürken ne kadar kötü durumda olduğunu göremeyecek duruma getirmesini ortaya koymaktadır.	Semboller: eserin kendisinin, 70'li yıllar Amerika alt kültür, uyuşturucu kullanım popülerliği ve uyuşturucunun birey üstünde etkilerinin sembolik etkilerini; kısacası tüm bunların sembolik yaşamlarının göstergelerini içermektedir (Gibbons, 2007).
Karakterlerin mekân ve uzam ile ilişkili konumları: Fotoğraf gerçek bir mekânda çekilmiş, mekân dağınık, kirli ve eskidir. Figür ise bu mekânda yatak olarak kullanıldığı düşünülen bir sedyenin üstünde bir duruş gerçekleştirmektedir. Karakterin giyimi, saç, makyajı ile mekâna karşı farklı ve zıt bir görüntüsel durumu ortaya koymaktadır. Arka plan detayları ve ayarları, fotoğraflara bir mesken hissi, kişinin gündelik gerçekliğine dair bir his verir ve bunlar genellikle aynı anda sembolik yaşamlarının göstergelerini içermektedir (Gibbons, 2007).	Metaforlar: sanatçının eserleri, yaşamından sahneleri aktarmasından dolayı kendi yaşamının metaforik bir anlatımı olduğu kabul edilebilir. Beyaz kirlenmiş bir elbise, metaforik açıdan depresif bir ruh halinin göstergesi olabilir. Eserde kullanılan figürde, yüzün solgun beyaz makyajı, başının eğik bir biçimde konumlanması ve yüzündeki ifade ile metaforik bir anlatımı ortaya koyarak uyuşturucu kullanımıyla ortaya çıkan depresif ruh halini ortaya koymaktadır.
Karakterlerin Birbirleri ile Bağlantıları: görünen ontik katmanda bir figür görünse de, sanatçının söylemleriyle figürün arkadaşı olduğunu söylem olarak belirtmesi, görülmeyen irreal tabakada, sanatçıyı da esere dâhil ederek, onun yaşam tarzına ilişkin bilgi vermektedir. Aynı zamanda, sanatçı söylemlerinde de uyuşturucu kullandığını belirtmektedir. Görülmeyen en derin tabakada ise, sanatçının intihar eden kardeş ve onun hiç fotoğrafını çekememiş olmasının yokluğu ile belki de uyuşturucudan ölmek üzere olan kişileri kardeşi ile özdeşleyerek fotoğrafladığı düşüncesi tespit edilebilir.	Çağrışımlar: eserde figürün depresif bir ruh hali ve sanki intihara meyilli gibi bir hali oluşu, sanatçının özyaşam öyküsünden kardeşinin intihar ederek yaşamına son verişinin çağrışımını yapmaktadır. Sanatçının bu eseri ve diğer eserleri sinematik bir anlatım çağrışımı yapmaktadır. Bu sinematik anlatım sanatçının kendi yaşamının aktarımıdır. Bunu şu söylemi ile desteklemektedir; Goldin ve Coulthard (1995), "Fotoğrafçının röntgenci olduğuna dair popüler bir görüş vardır. Ben bunu yapmadım; bu benim partim" (aktaran Akkaya, 2015, 18).
Mekanlar: Gerçek mekânda, kurgusal olmayan anlık çekimde figürün fotoğraflanması şeklinde kendisini göstermektedir.	Görsel Öğeler Arası İlişki: açık ve koyu tonlarla oluşturulan zıtlıkların belirgin olarak kullanımı ile depresiflik ve uyuşturucuyla gelen mutluluğu bir gönderme yapılmıştır.
Uzamsal Bağlantılar: gerçek mekânda oluşan görsel kompozisyonun, esere dönüştürülerek sergi mekânına slaytlar haline dönüştürülmesi	Tipografik Öğeler Arası İlişki: Tipografik öge olarak figürün yanındaki dergide Star yazısı bulunmakta, bu dergi, moda ve ünlü yaşamına

(Sanatçının bu eseri bir eserde diğer eserleriyle birlikte slaytlar şeklinde izleyiciye sunulmuştur).

ilişkin olmasından kaynaklı, eserde kullanılan figür ve sanatçının, belki hayalini kurdukları yaşam ya da ilgilerine ilişkin ipucu vermektedir.

Nan Goldin'in 'Trixie on Cot' eseri ilk bakışta oturarak sigara içen bir genç kızın görüntüsünü betimleyen bir eserdir. Ancak, fotoğraf görünenin dışında söylem analizi bağlamında irdelendiğinde, eserin içeriksel yapısına ilişkin oldukça derin anlamların var olması ihtimalini mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, kardeşinin intiharıyla birlikte gelen kayıp duygusu, sanatçının tüm eserlerini etkilediği gibi bu eserini de etkileyerek, hayatında her anı kayıt altına alma dürtüsüne dönüşmüştür. Buna ek olarak, sanatçının 1970'li yıllar Amerika alt kültüründe yaşaması ve yoğun şekilde uyuşturucu kullanması sanatında malzeme olarak sanatsal malzemeye dönüşmüştür. Söylem analizinde önem taşıyan değişkenlik kavramı sanatçının eserinde de kendisini göstermektedir. Sanatçı tarafından uyuşturucu kullanımı keyif verici bir madde olmayla birlikte, eserde yansıması izleyicide acınası, depresif ve hatta ölüme yakın görülebilecek bir anlamı inşa etmektedir.

Son olarak sanatçı kendi özyaşamsal tarihinin önemli olduğunu söylemsel olarak belirterek her anını izleyiciyi sunma girişimi feminist bir yaklaşım olarak değerlendirilmekte, ancak mağduriyet durumlarını ortaya koyması bakımından bazı feminist sanatçılardan tepki görmektedir. Ayrıca, sanatçının çalışmaları kişisel belleği aktarması konusunda da önem taşımaktadır (Ok, 2015).

Sonuç

Görsel araştırma yöntemi olan söylem analizi, dilsel olanın iletişim aracı olmasının yanı sıra, bir yaratma sürecini içerisinde barındırmakta, sosyal dünyayı yapılandırma işlevini üstlenmekte, bilişsel süreçleri içerisinde barındırmaktadır. Söylem, yazılı ve sözlü olarak dili oluşturmanın ötesinde, söylenen mesajla birlikte, kimin söylediği, mekân ve zaman bilgisi, otoritesi, kime iletildiği gibi bilgileri içerisinde barındırmaktadır. Söylem analizi, söze dökülen dilsel yapıların semantik açıdan irdelenmesini, sosyal ve kültürel bağlamlarını incelemektedir. Buna ek olarak, bilişsel süreçleri de inceleyerek, söylemi dataleştirme ve analizini yapmaktadır. Söylem analizinde, bağlamlar ele alınarak analizi yapılmaktadır. Görsel araştırma yöntemlerinden söylem analizi, söylem bağlam ve görsel bağlam ilişkisinde incelenmektedir. Bu bağlamda, araştırmada, örnekleme alınan Non Goldin'in 'Trixie on Cot' eseri ve söylemleri bağlamında görsel araştırma yöntemlerinden söylem analizi yöntemiyle analizi yapılmıştır.

Nan Goldin'in 'Trixie on Cot' eseri ilk bakışta oturarak sigara içen bir genç kızın görüntüsünü içeren bir eserdir. Ancak, sanatçının söylemleri ile bu eser analiz edildiğinde, eserin içeriksel yapısına ilişkin oldukça derin anlamların görünür olmasını mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, kardeşinin intiharıyla birlikte gelen kayıp duygusu, sanatçının bu eserini etkilediği gibi tüm eserlerini de etkileyerek, hayatında her anı kayıt altına alma dürtüsüne dönüşmüştür. Söylem analizinde önem taşıyan değişkenlik kavramı sanatçının eserinde de kendisini göstermektedir. Sanatçı tarafından uyuşturucu kullanımı keyif verici bir madde olmayla birlikte, eserde yansıması izleyicide acınası, depresif ve hatta ölüme yakın görülebilecek bir anlamı inşa etmektedir. Sanatçı kişisel yaşamından sahnelerin fotoğraflarıyla, kendi yaşamını izleyiciye sunmakta, aynı zamanda 1970'li yıllar Amerika alt kültürünü izleyiciye aktarmaktadır. Bu dönemde yaşaması ve yoğun şekilde uyuşturucu kullanması sanatında malzeme olarak sanatsal malzemeye dönüşmüştür. Son olaraksa, sanatçı kendi tarihini önemli olduğunu söylemsel olarak belirterek her anını izleyiciyi sunma girişimi feminist bir yaklaşım olarak değerlendirilmekte, ancak mağduriyet durumlarını ortaya koyması bakımından bazı feminist sanatçılardan tepki görmektedir. Ayrıca, sanatçının çalışmaları kişisel belleği aktarması konusunda önem taşımaktadır.

Kaynakça

Akkaya, Ş. (2015). Varoluşsal bir çaba olarak fotoğraf yoluyla kendini gerçekleştirme: Nan Goldin örneği. *Moment Dergi*, 2(2), 8-29.

- Aytekin, C.A. (2020, 02, 09). Görsel sanatlarda kişisel söylem merkezli görsel araştırma yöntemleri kullanımı. *5th International Scientific Research E-Congress (IBAD 2020) Bildiriler Kitabı* (s.234-245) içinde. İstanbul, Türkiye.
- Bahadır, A. (2023). Goblen halıları kullanan iki kadın sanatçının eserlerinin göstergebilimsel (semiyotik) analizi. *Art-e Sanat Dergisi*, 16 (31), 357-373. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/issue/78416/1260604>
- Bedir Erişti, S. D. (2017). Görsel araştırma yöntemleri. *Görsel Araştırma Yöntemleri*. Suzan Duygu Bedir Erişti (Ed.). Pegem Akademi Yayınları.
- Bircan, U. (2015). Roland Barthes ve göstergebilim. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13(26), 17-41.
- Cevizci, A. (2017). *Felsefe sözlüğü*. (6. Basım). Say Yayıncılık.
- Çelik, H. ve Ekşi, H. (2013). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 27 (27), 99-117. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2114>
- Duncum, P. (2017). Söylem analizini tanımlama. Suzan Duygu Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri Kuram, Teori ve Örnek*. (1. Baskı, s. 37-55) içinde. Pegem Akademi Yayınları.
- Ercan, G. S. ve Danış, P. (2019). Söylem, Söylem çözümlemesi ve eleştirel söylem çözümlemesi: tanımları ve kapsamı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 2 (2), 527-552. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/835613>
- Gibbons, J. (2007). *Contemporary art and memory*. I. B. Tauris.
- Gül, M. (2020). Zamana karşı filminin kapitalist sistem bağlamına yönelik eleştirel söylem analizi, *İnif e-dergi*, 5 (1), 55-69. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inifedergi/issue/55020/711841>
- Güngör, B. (2020). Söylem yaklaşımı üzerine bir kavram çalışması ve eleştirel söylem analizi, *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2 (2), 1- 12. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kritik/issue/57533/751198>
- Gür, T. (2013). Post-modern bir araştırma yöntemi olarak söylem çözümlemesi. *Journal of World of Turks* 5 (1), 185-202. <https://www.dieweltdertuerken.org/admin/files/issues/398-1936-1-PB.pdf>
- Hall, S. (1977). *Culture, the media and the "ideological effect"*. Curran, J vd. (Ed.) Mass Communications and Society. Edward Arnold in association with the university press.
- İlkdoğan, H. (2017). Göstergenin toplum düzlemindeki yeri: toplumsal göstergebilim. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6 (39), 3147-3164.
- Ok, S. S. (2015). *Fotoğrafta acı kavramının tasviri üzerine ikonografik çözümlemeler*. [Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi] Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
- Şah, U. (2020). Eleştirel söylem analizi: temel yaklaşımlar. *Kültür Araştırmaları Dergisi*. 7 (7), 210-231. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1373948>
- Şahin, Ş., Ökmen, B. ve Kılıç, A. (2018). Söylem analizi model önerisi. *Uluslararası Öğrenme Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresi*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2114>
- Şahin, Y. (2017). Michel Foucault'da söylem analizi. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*. 3 (6), 119-135. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/386655>
- Taylan, H. H. (2011). Sosyal bilimlerde kullanılan İçerik analizi ve söylem analizinin karşılaştırılması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED)*. 2 (2), 63-76. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pausbed/issue/60346/803182>
- Van Djk, T. A. (1990). Social cognition and discourse. H. Giles ve W. (Ed.). P. Robinson, *Handbook of Language and Social Psychology* (ss. 163-183). John Wiley and Sons Ltd.

Sonnotlar

¹ Hermeneutik: "Anlamının, başta metinler olmak üzere bir şeylere vakıf olmanın belli bir yorum türünden geçtiğini öne süren yaklaşım" (Cevizci, 2017, s. 210). Hermeneutik yöneme göre, yorumlayarak analiz anlamayı sağlayan yöntem biçimidir.

² Analizi yapılan esere şu linkten ulaşılabilir: Nan Goldin, *Trixie on the Cot*, 1979 (<https://www.moma.org/collection/works/102266> Erişim Tarihi: 23. 06. 2023).

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Dr. Aşkın BAHADIR

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Yazar bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmiştir.

Etik Beyanı / Ethical Statement: Yazar bu makalede "Etik Kurul İzni"ne gerek olmadığını beyan etmiştir.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks: Yazar bu çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmadığını beyan etmiştir.

Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.